

אוגוסט, 2015

דף הנחיות למגדלי לימוניות

למגדלי הלימוניות שלום

לקראת עונת הגידול החדשה הבאה עלינו לטובה, מצורף דף הנחיות עם דגשים ותזכורות לגבי הכנות לשתילה ושלבים ראשוניים של גידול. בנוסף, מצורפות הנחיות לשנה שניה ואילך.

חיטוי קרקע

גידול הלימוניות הינו רב שנתי ועלות השתילים בו יקרה. הגידול עלול להיפגע מפגעי קרקע שונים, מחלות ונמטודות. לפיכך יש לקבוע את החיטוי לפי גישה מחמירה. להלן האפשרויות המומלצות:

1. חיטוי סולרי בשילוב מתאם סודיום - יש לפרוס את יריעת החיטוי על קרקע לחה ומנוקזת. יריעת הפלסטיק צריכה להיות שקופה ומהודקת לקרקע, חשופה לכיפת השמיים. קיימת עדיפות לשימוש ביריעת אנטיפוג המסיטה את התעבות המים המצויים על פני הפוליאאתילן. יש להקפיד על חיטוי למשך חודש לפחות וכל המרבה הרי זה משובח. החיטוי במתאם סודיום (אדיגן, מתמור וכו') יהיה לפי מנה של 60-70 ליטר לדונם. מגדלי הערבה יכולים להסתפק ב- 50 ליטר לדונם בלבד כאשר הוא משולב עם חיטוי סולרי טוב. מומלץ לחטא עם שתי שלוחות טפטוף בערוגה. מנת המים המומלצת היא של 25-35 קוב לדונם בהתאם לסוג הקרקע. יש ליישם מתאם סודיום 10 ימים עד שבועיים לאחר תחילת החיטוי הסולרי. תוספת של מים במהלך החיטוי תלויה במידת הלחות של הקרקע. יש חשיבות לשמירת שכבת הקרקע העליונה לחה – המים מוליכים את החום לשכבות קרקע עמוקות יותר. הפוליאאתילן יוסר רק כעבור 10 ימים לפחות מיישום האדיגן.

אין לחטא במתאם סודיום (אדיגן ודומיו) ללא חיטוי סולרי של 10 ימים לפחות לפני יישום האדיגן. לאחרונה נחשפנו להתרחבות התופעה של פירוק מואץ של אדיגן – יישומים רבים של האדיגן (או תחליפיו) הביאו למצב בו האדיגן עובר פירוק מואץ על ידי חיידקים השוכנים בקרקע ומפרקים אותו לעיתים תוך פחות משעה מיישומו- מובן שאין תועלת לחיטוי כזה. הדרך להתמודד עם תופעה זאת היא ע"י חיטוי סולרי של 10 ימים לפחות לפני יישום החיטוי. הטמפרטורות הגבוהות פוגעות בחיידקים אלו ומשפרות את יעילות החיטוי. התופעה האמורה נכונה לגבי כל קרקעות הארץ באופן כללי.

2. קונדור עם מתאם סודיום - החיטוי בקונדור עונה על הצורך בהדברת נמטודות עפצים. יש לחטא בקונדור מתחת ליריעת פוליאאתילן דרך מערכת הטיפטוף. החיטוי בקונדור הוא לפי 15-20 ליטר לדונם בהתאם לנגיעות קודמת או לפי מידת החשש מנגיעות בגידול הבא. יש ליישם קודם את הקונדור וכעבור חמישה ימים לפחות לחטא במתאם סודיום. פרק הזמן שבין הקונדור לשתילה יהיה לפחות שלושה שבועות.

הלימוניום אינו נחשב מהגידולים הרגישים ביותר לנמטודות עפצים. עם זאת, נתקלנו בעבר בחלקות בהן התגלתה נגיעות קשה בנמטודות עפצים. לכן, אם קיים חשש לנגיעות קודמת בחלקה אין לוותר על חיטוי זה.

עומד שתילה - סילבר פינק, מיין בלו ואמילי: 6-8 שתילים למ"ר; **בלטלרד:** 4-5 שתילים למ"ר; סקיי לייט: 5-6 שתילים למ"ר

תנאי הגידול ובית הגידול - ניתן לגידול בחממה או במנהרה עבירה. במשך החורף מומלץ לכלוא חום בבתי הצמיחה במשך היום ולאורר במשך שעות הלילה. לסגירת בית הצמיחה במשך היום השפעה חיובית מאוד על צימוח נמרץ ותוספת יבול.

מועדי שתילה וגיזום והכוונת פריחה (סילברפינק, מיין בלו ואמילי)

שתילה	גל ראשון	גל שני	גל שלישי
יולי - אוגוסט	אוקטובר - דצמבר	ינואר - מרס	אפריל - יוני
ספטמבר	ינואר - פברואר	אפריל - מאי	
מועד גיזום			
יולי - אוגוסט	ספטמבר - נובמבר	ינואר - מרס	אפריל - יוני
ספטמבר	דצמבר - פברואר	מרס - מאי	

מועד הגיזום יקבע לפי החלטת המגדל בהתאם לרמת המחירים ולתכנון מועד תחילת קטיף הגל הבא. **בלטלרד** - בערבה; השתילות תתבצענה בחודשים אוגוסט וספטמבר. הקטיף יחל 2-3 חודשים לאחר מכן. בשתילות אוגוסט הקטיף באוקטובר, קטיף נוסף בדצמבר-ינואר, ועוד קטיף באפריל. שתילות ספטמבר יניבו פרחים בחודשים העוקבים.

גיזומים: בגיזומי יולי ואוגוסט הקטיף יחל בספטמבר וקטיף נוסף בדצמבר. קטיף נוסף במרס-אפריל. **סקיי לייט** – זן מהיר ופורה מאוד. יש לצפות למועדי קטיף בדומה לבלטלרד.

זני הספורה מתנהגים מבחינת מועדי שתילה, גיזום ופריחה בדומה לקבוצת הסילבר פינק. חשוב לציין שאין הכרח לבצע גיזום בתחילת שנה שניה. בצמחים בהם שושנת העלים אינה סבוכה מידי ניתן להסתפק בניקוי העלים הזקנים שבבסיס השושנת.

ההמלצה לגזום קשורה בצורך להתגבר על הדופונצ'ליה וזחלי עשים אחרים החבויים בתוך סבך שושנת העלים.

השקיה ודישון

השקיה – מועדי השתילה המקובלים ברוב זני הלימוניום הם בחודשי הקיץ. לפיכך, בכל משך הזמן שלאחר השתילה יש להשקות כל יום ובמנת מים שופעת. רטיבות זאת תקל על יצירת שורשים והתבססות מהירה של הצמחים. לאחר הקליטה, הצמח מתחיל לבסס שושנת עלים רחבה ובפרק זמן זה ניתן לרווח השקיות. צריכת המים בפרק זמן זה מועטה יחסית. מגמה זאת נמשכת גם בזמן עליית גבעולי הפריחה ויצירת הפרחים. עודפי מים יגרמו לשושנת עלים בהירה ומנומרת ולכן יש לשנות את מרווחי ההשקיה ולהתחשב בצבע העלוה.

דישון – מומלץ לקבוע את הרכב הדישון בהתאם לבדיקות קרקע שיתבצעו מיד לאחר השתילה. אם לא בוצעו בדיקות קרקע, ניתן להתחיל בדישון עם השתילה ולפי הרכב הדשן ביחס של 20:20:20 (חנקן, אשלגן וזרחן). למשך חודש ראשון, רצוי בתוספת מיקרואלמנטים. עבודות לבחינת הרכב הדשן הרצוי במשך תקופת הצימוח ועד הפריחה הראו שדישון לפי יחס של 8:2:4 (אשלגן:זרחן:חנקן) הביא ליבול גבוה לעומת הרכבים אחרים. עם זאת, משטר הדישון המקובל ברוב המשקים מתבצע לפי יחס של 7:1:7 בתוספת מיקרואלמנטים.

כאשר בוחרים את סוג הדשן יש להתחשב גם בהרכבי המים ובמשקים בהם מי ההשקיה חסרים במגנזיום, יש להוסיף מגנזיום למי ההשקיה. מחסורים במגנזיום יגרמו לעלוה בעלת סימני מחסור ויפגעו בצימוח.

התנהגות עם הצמחים בתקופת הקיץ - סילבר פינק ודומיו: מעט מים במשך הקיץ והצללה. לפני הגיזום מומלץ לסגור מים ולהשקות מחדש רק לאחר תחילת לבלוב. יש לשמור על מרווחי השקיה גדולים כל זמן שלא התבססה מערכת שורשים טובה. הגיזום יהיה לגובה 3-5 ס"מ מעל פני הקרקע. **בלטרד**: הצללה טובה במשך הקיץ והסרתה כבר בסוף ספטמבר או עם התרוממות הגבעולים, כדי למנוע פריחה עיוורת ו"אספרגוסים".

טיפול ג'יברלין - יינתן במצב של שושנת עלים מלאה לאחר השתילה או הגיזום. הטיפול יינתן לקראת סיום הקטיף וכשבועיים לאחר מכן. לא מקובל לטפל לפני אמצע ספטמבר. טיפולים בקיץ במינונים נמוכים יאפשרו אחידות רבה של הגל, אך, כנראה, יגרמו גם לאיחור מסוים.

ריכוזים: סילבר פינק ודומיו: 2 טיפולים בדרך כלל של 750 ח"מ כל אחד, או שהשני 500 ח"מ.

בלטרד: 2 טיפולים של 350-500 ח"מ.

כאשר בית הצמיחה סגור במשך החורף יש להסתפק בריכוזים הנמוכים. כאשר קר יותר יש להעלות את ריכוז הג'יברלין.

הגנת הצומח

מזיקים

אקריות קורים - אדומה מצויה, צהובה – האקרית הצהובה קשה יותר לזיהוי מהאקרית האדומה אך הנזק הנגרם על ידיה דומה לנזק הנגרם על ידי האקרית האדומה.
דופונצ'ליה וזחלי עשים (פרודניה, לפיגמה) – זחלי עשים מכרסמים את קודקודי הצימוח הצעיר, לרוב בתחילת התהוותו ומעכבים מאוד את התפתחות הצמח. הדופונצ'ליה שוכנת באזור צוואר השורש ובתוך שושנת העלים, מכרסמת ומעכבת את התפתחות הצמח. הדופונצ'ליה פחות שכיחה בערבה.
כנימות עלה (בעיקר באביב ובסתיו)

כנימת עש הטבק

נמטודות עפצים ונמטודות חופשיות (קסיפינמה Xiphinema)

ציקדות

כנימה קמחית

תריפסים (תריפס קליפורני ותריפס הקיקיון) - תריפס הקיקיון גורם לעיוות של העלים. תריפס קליפורני מצוי בפרחים.

דבורים - הדבורים גורמות להפלה של עלי הכותרת במספר זנים וגורמות למופע של ענף פריחה בעל פתיחה לקויה.

מחלות

קמחון - הפיטריה שכיחה מאוד במספר זנים ומצריכה טיפול קבוע.

פיטופלסמה - המחלה מצויה בערבה בעיקר וגורמת לניוון כללי של הצמחים. (הזנים בלט לארד וסקיי לייט רגישים יותר מהאחרים). הפיטופלסמה מועברת על ידי ציקדות

קולטטריכום - הפטריה תוקפת בעיקר באיזור צוואר השורש ועלולה לגרום לתמותה של צמחים.

הדברת עשבים

ניתן לרסס רונסטאר (500 סמ"ק לדונם) או גול 150 (סמ"ק לדונם) קדם שתילה או לאחר גיזום של כל הנוף. לאחר הריסוס יש להצניע את התכשירים עם המטרה לפי מנת מים של 15 מ"ק לדונם.

ניתן לרסס פוקוס אולטרה נגד דגניים(מומלץ לא לרסס בריכוז העולה על 1%).

לפני טיפול כללי בחלקה יש לבדוק בטיחות התכשירים לגידול בקטע קטן.

נזק ממינון כפול של אולטרא פוקוס על לימוניום סילבר פינק:

פיטופלסמה בלימוניום סקיי לייט

מאחל לכולם ברכת הצלחה בעונת הגידול הבאה עלינו לטובה.

יאיר נשרי

050-6241430
yairn@shaham.moag.gov.il